

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 342.25+342.27

DOI: 10.33663/1563-3349-2019-85-16

О. О. БОЯРСЬКИЙ

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ І ЛЮДИНА: СИСТЕМА КООРДИНАТ В УМОВАХ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Досліджуються актуальні питання побудови системи координат правового статусу людини як суб'єкта місцевого самоврядування, що відбувається в процесі децентралізації повноважень органів публічної влади в умовах демократичної, правової державності. Запропонована теоретична конструкція відносно позиції людини в системі місцевого самоврядування в умовах децентралізації, що визначається з різних характерологічних позицій. Зроблена спроба охарактеризувати «муніципальну людину», доведено, що децентралізація надає нові можливості для розвитку людини та асоціацій громадян в умовах місцевого самоврядування, фактично виступаючи двигуном якісних трансформаційних змін як локального соціуму в особі громади, так і її членів – жителів в умовах місцевого самоврядування.

Ключові слова: людина, децентралізація, місцеве самоврядування, територіальна громада, член територіальної громади, житель, «муніципальна людина».

Boyarsky Olexandr. Decentralization and human: the coordinate system in the conditions of democratic legal state

The article deals with topical issues of establishing the system of coordinates of the legal status of a person as a subject of local self-government, which takes place in the process of decentralization of powers of public authorities in the conditions of democratic legal statehood. The theoretical construction concerning

© **БОЯРСЬКИЙ** Олександр Олександрович – кандидат юридичних наук, докторант Інституту законодавства Верховної Ради України, суддя Білгород-Дністровського міськрайонного суду Одеської області; ORCID 0000-0001-9107-4897; e-mail baymuratov@ukr.net

the position of the person in the system of local self-government in the conditions of decentralization, which is determined from different characteristic positions, is proposed. An attempt has been made to characterize a «municipal person», it has been proved that decentralization provides new opportunities for the development of a person and his associations in local self-government, in fact, acting as a driver of qualitative transformational changes for both the local society in the community and its members – residents who exist and function in the local government.

Key words: *person, decentralization, local self-government, territorial community, member of territorial community, resident, «municipal person».*

Становлення та розвиток феноменології демократичної правової державності наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. співпали з низкою доленосних явищ: геополітичними катастрофами, ре конфігурацією геополітичної карти світу (глобальний фактор дестабілізації); поширенням третьої хвилі демократизації (за С. Хантінгтоном¹), з її глобальним проявом і трансформацією у самоцінність, з множинністю форм демократичного порядку та поглибленим проникненням у всі сфери життя соціуму (глобальний фактор демократизації); наступом глобалізації, яка формує єдину інфраструктуру, середовище економічного, політичного, інформаційного, культурного життя, впровадження в постіндустріальних технологій, зміцнення суспільної свідомості із застосуванням конотаційного та поведінкового навантаження досягнень правової глобалізації у вигляді системного комплексу загальних соціальних нормативів поведінки та існування в умовах повсякденності (глобальний фактор нормативізації); поширенням інтеграційного співробітництва держав, в рамках якого суттєво звужуються та нівелюються основоположні компоненти державного суверенітету на користь наддержавних структур, згладжуються історичні та ментальні особливості характеристик сучасних держав (глобальний фактор десуверенізації). Усе це ставить перед сучасною державою найгостріші проблеми, так чи інакше пов'язані зі збереженням одного з найзначніших завоювань Нового часу, яким і є сама демократична правова державність в контекстуалізації своєї ролі у визнанні, легалізації, охороні, захисту, реалізації, гарантуванні, супроводі та забезпеченні прав і свобод людини і громадянина.

Тобто можна стверджувати, що людина в системі координат демократичної, правової державності, де правова держава розцінювалася як могутня та ефективна організація, що здатна надати кожному не тільки необхідний мінімум прав і свобод, а й гарантувати набір соціальних благ, що дозволяють реалізовувати особистісний творчий потенціал, бути впевненим у забезпеченні гідного існування, – починає втрачати свою первинну роль і своє стратегічне значення на користь дії державних інституцій, що скеровані за збереження своєї влади.

Саме в цих умовах відбуваються активні процеси, що ускладнюють, порівняно з класичними ліберальними ідеями, уявлення про права людини. На тлі того, що в конституційно-правовій та міжнародно-правовій доктрині права людини диверсифіковані, розрізняються за сферами і рівнями прояву і застосування, поколіннями, суб'єктами-носіями, способами реалізації, формами закріплення, зв'язками з державою тощо, більш глибоке осмислення проблематики прав людини зумовить необхідність синтезу таких первинних цінностей, як свобода і рівність, індивідуалізм і солідарність, громадянин і влада.

Причому якщо в класичному уявленні права людини розумілися як права вільного, відокремленого індивіда, протиставленого державі й суспільству, то тепер вони розуміються крізь призму розчинності особистості в колективі. Тому патерналізм державно організованого суспільства заміщується дисциплінарним солідаризмом, права підміняються обов'язками, відповідальністю, пов'язуються в систему, визнаються неподільними, рівнозначними, так само необхідними для забезпечення існування. Високий рівень життя населення породив постеконіомічні цінності, що розширюють каталог прав².

Ускладнення доктринальних уявлень про права людини, розширення можливостей їх практичного забезпечення вимагають перегляду усталених моделей демократичної правової державності. Одним із головних питань є визначення такого комплексу правозабезпечувальних механізмів сучасної держави, який включав би не тільки всіх фізичних суб'єктів права в їх номінальному розумінні, а й враховував змістовний аспект такого розуміння, що включає весь набір їх статусних повноважень, нормативних прерогатив, функціонально-діяльнісних можливостей. Виконан-

ня такого завдання дозволить не тільки знизити та нівелювати суперечності між численними носіями різноманітних прав, а й розробити відповідні нормативно-технологічні можливості для реалізації в процесі побудови такої держави, що буде ефективно захищати і гарантувати права носіїв прав у загальнодержавному і глобальному масштабах. Наведені завдання, на нашу думку, можуть бути вирішеними тільки в процесі глибокого і системного реформування. Одним із найважливіших та найактуальніших чинників такого реформування виступає місцеве самоврядування (далі – МСВ), тобто інституція, сфера життєдіяльності, сфера управління, сфера комунікації тощо, в якій будь-яка людина здійснює свій життєвий цикл.

Дослідженню правового статусу людини-жителя-члена ТГ у контекстуалізації його участі у МСВ і становленні муніципалізму присвячені праці багатьох українських та зарубіжних учених – М.О. Баймуратова, О.В. Батанова, В.І. Васильєва, М.П. Орзіха, В.Ф. Погорілка, О.Ф. Фрицького, М.Ф. Малікова, А.І. Черкасова, Є.І. Колюшина та ін. Однак дослідженню питань визначення системи координат «децентралізація – людина» в умовах демократичної правової державності, що відповідають сучасним тенденціям розвитку муніципального права, увага практично не приділялася.

Тому метою даної статті є дослідження теоретичних підходів до визначення системи координат «децентралізація – людина» в умовах демократичної правової державності, яка є основоположною ідеєю муніципального реформування в рамках становлення та розвитку українського конституціоналізму та української державності.

Муніципальне реформування як оновлення та вдосконалення діяльності державно-правових та муніципально-правових інститутів має за мету становлення в Україні основоположних засад європейського муніципалізму.

На думку О. В. Батанова, муніципалізм оцінюється як історично еволюційний і закономірний етап лібералізації та демократизації суспільно-політичного життя цивілізованих держав, що детермінується об'єктивними потребами розвитку соціуму і необхідністю вироблення гарантів соціального функціонування³. Тобто муніципалізм виступає як об'єктивно необхідний

процес функціонування цивілізованих демократичних держав (критерій об'єктивації існування муніципалізму в процесі формування демократичної правової державності) на основі принципів верховенства права і визнання людини, її прав і свобод найвищою соціальною цінністю (критерій наявності основоположних засад в існуванні муніципалізму), але із застосуванням наведених принципових засад функціонування публічної влади до локального рівня функціонування соціуму (критерій територіального застосування муніципалізму), саме до того рівня, де люди-жителі відповідних територій держави, що є одночасно й членами територіальних спільнот, здійснюючи свій життєвий цикл у межах зазначених спільнот, в умовах МСВ, – існують, функціонують та розвиваються через постановку, продукування, досягнення і реалізацію відповідних індивідуальних, групових і колективних інтересів екзистенційної властивості, скерованих на задоволення відповідних устремлінь, потреб, отримання відповідних благ.

Саме в цьому аспекті й варто розуміти зафіксований у європейській Хартії про місцеве самоврядування мотив її прийняття: «охорона і посилення місцевого самоврядування в різних країнах Європи є важливим внеском у розбудову Європи на принципах демократії і децентралізації влади»⁴. Отже, феноменологія муніципалізму як теорії і практики становлення та розвитку місцевого самоврядування виступає не тільки іманентним атрибутом демократичної держави і громадянського суспільства, належачи до тих фундаментальних цінностей світової цивілізації, які вироблялися людством протягом усього його розвитку, втраховуючи і виражаючи його надбання в колективному існуванні людей та в організації їх системної комунікаційної взаємодії всередині територіальної спільноти за місцем проживання – він ще є потужним інструментально-технологічним засобом оновлення соціуму, починаючи з його нанижчої колективної локалізації – рівня тієї ж територіальної спільноти, результатом чого може стати створення системного, ефективного і оптимального рівня публічної влади. З одного боку, це сприятиме жителям-членам таких територіальних спільнот у розвитку їх особистості та формуванню стійкої мотивації до участі в процесах самоорганізації, саморозвитку, самодіяльності, самоврядування. На практиці

це виявляється в їх участі в управлінні публічними справами та управлінні державою. З іншого боку – створенню правового і позаправового, без державно-правового втручання (сфера громадянського суспільства) просторів, які в результаті відносно автономного існування та функціонування, але й об'єктивної синергетичної взаємодії дають можливість людині реалізувати всі її намагання в контексті екзистенційних інтересів, намагань, потреб тощо, що скеровані на формування людини як повноцінного члена соціуму та громадянина своєї держави (для жителів-громадян держави) або лояльної до держави фізичної особи, що володіє іншим правовим статусом (іноземний громадянин, апатрид, біженець тощо) та постійно проживає на території цієї держави на легальних засадах.

Необхідно наголосити на тому, що реалізація в Україні початкових заходів муніципальної реформи, що насамперед стосуються питань децентралізації фінансових ресурсів МСВ та його компетенційних повноважень, актуалізувало питання конституційно-правового і нормативно-правового забезпечення прав і інтересів людини і громадянина в зазначених процесах, що переважно здійснюються в рамках територіальної громади (далі – ТГ).

Виходячи з того, що конституційна дефініція МСВ робить акцент на тому, що ТГ є первинним його суб'єктом (ст. 140 Конституції України)⁵, складається з жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста, об'єктивно і рельєфно проявляється й зростає роль і значення людини в здійсненні такого рівня публічного управління та публічної влади, звідси МСВ стає людинорозмірним простором, в якому виникають, формуються, проявляються, продукуються, здійснюються, відтворюються всі екзистенційні інтереси і потреби людини. Більше того, об'єктивується й актуалізуються процеси самоорганізації, самодіяльності та самоврядування, що ініціюються, організуються та реалізуються безпосередньо жителями-членами ТГ в рамках МСВ. Це дає змогу побудувати відповідну систему координат, базисом якої виступає МСВ та в межах якої людина відіграє провідну роль і має основоположне інструментально-технологічне та діяльнісно-функціональне значення. Стратегічним розвитком такої

системи координат буде виступати саме децентралізація як процес, що супроводжується перерозподілом владних повноважень з рівня виконавчої влади на рівень МСВ, в результаті якого суттєво розширюється компетенційна база локальної демократії, включаючи органи місцевого самоврядування (далі – ОМСВ), що істотно підвищує їх реальні можливості у вирішенні питань місцевого значення в інтересах ТГ та їх членів, а також трансформується в бік розширення та вдосконалення правового статусу інших суб'єктів системи МСВ, насамперед ТГ, що істотно впливає на процес формування у самої громади та її членів відповідної мотивації та атитюду (поведінкової установки) до участі в МСВ як свідомих і активних суб'єктів.

Отже, запропонована нами теоретична конструкція відносно позиції людини в системі МСВ в умовах децентралізації може бути визначена з таких характерологічних позицій:

1) *соціальної* – ТГ фактично уособлює локальний соціум, члени якого існують в умовах МСВ. Децентралізація акцентує увагу на основоположних напрямках діяльності ОМСВ, їх функціях щодо вирішення питань місцевого значення в інтересах ТГ та її членів – отже, людина виступає основним бенефіціаром набуття соціальних благ в умовах децентралізації;

2) *екзистенційної* – ця характерологічна позиція лежить в основі інтеграційних інтенцій людей-членів людської спільноти, що спонукає їх об'єднуватись на територіальному рівні у відповідні колективи – ТГ. Такі інтенції мають об'єктивний характер, бо тільки в межах ТГ в рамках місцевого самоврядування людина може вирішити основоположні питання свого існування та функціонування, бо ТГ є природною сферою, де людина реалізує свій життєвий цикл – отже, в умовах децентралізації в процесі зростання організаційних і ресурсних повноважень і можливостей ОМСВ підвищується якісний стан життєвого циклу конкретної людини;

3) *телеологічної* – ця характерологічна ознака має стратегічне значення в контекстуальному вирішенні місцевим самоврядуванням питань формування і функціонування демократичної правової державності – бо її основною телеологічною домінантою є демократизація державного і суспільного життя, вдосконалення загальнодержавних і локально-регіональних механізмів

мів захисту прав, свобод і обов'язків людини — отже, людина в умовах децентралізації, що прискорює ці процеси, робить їх системними та незворотними, набуває ролі основного суб'єкта-об'єкта трансформованої державності, що несе в собі могутню гуманістичну та гуманітарну доміную та скеровує ці характеристики на функціонування інституцій держави, її службових і посадових осіб, а також активно сприяє формуванню інституцій громадянського суспільства, де людина може вільно обирати свою поведінку згідно із своїми інтересами;

4) *аксіологічної* — зазначена характерологічна ознака окреслює ціннісний потенціал процесів самоорганізації, самодіяльності та самоврядування, що виникають в рамках демократичної правової державності та основним провідником яких є людина — в умовах децентралізації, що є могутнім стимулюючим фактором, зазначені процеси самоорганізації, самодіяльності і самоврядування стають не тільки більш активними та досконаліми — вони стають об'єктивно необхідними та набувають іманентного значення, отже, цінність МСВ та децентралізації проявляється в розширенні реальних можливостей людини для участі в самоврядних процесах, що стає іманентною ознакою демократичної держави і суспільства;

5) *гносеологічної* — ця характерологічна ознака демонструє нам можливість МСВ у контекстуалізації більш глибокого пізнання процесів формування інтенцій та атиюдів людини, що функціонує в рамках ТГ. Децентралізація сприяє інтенсифікації пізнання таких процесів через розширення об'єктної бази компетенційних повноважень ОМСВ — розширення та вдосконалення такої бази демонструє нові або більш інваріантні напрями існування і функціонування людини в рамках ТГ;

6) *праксеологічної* — ця ознака напряму пов'язана з втіленням доктринально-теоретичних та методологічних засад МСВ, локальної демократії, захисту прав і свобод людини і громадянина в МСВ його органами і суб'єктами, включаючи й ТГ — в життя, тобто в повсякденну діяльність ОМСВ та інших суб'єктів системи МСВ. Децентралізація є могутнім праксеологічним фактором, що стимулює та трансформує діяльність ОМСВ за рахунок розширення їх повноважень, що супроводжується перерозподілом і ресурсного забезпечення таких повноважень

(матеріального, фінансового, кадрового, організаційного, нормативного тощо), – отже, можна стверджувати, що конкретна людина в контекстуалізації праксеологічної характерологічної ознаки набуває дедалі більшого соціального значення, а її роль у процесах організаційного та організаційно-правового та іншого ресурсного забезпечення МСВ невинно зростає – бо саме вона є кінцевим вигодонабувачем ефективної діяльності ОМСВ, його інших органів та суб'єктів;

7) *ідеологічної* – ця ознака в досліджуваному аспекті має стратегічний характер, бо виступає невід'ємною складовою державної ідеології та державної політики, що базується на визнанні демократичних цінностей, прав і свобод людини, реалізації ефективної соціальної політики, принципів верховенства права і виконання міжнародних договорів. Саме в таких умовах, з дозволу держави та за її сприяння виникає соціально-правовий інститут МСВ, що дозволяє жителям-членам ТГ вирішувати їх екзистенційні інтереси в рамках державно організованого соціуму, які, хоча й не співпадають з інтересами держави, але й не суперечать їм⁶. Людина в рамках самоврядної – муніципальної ідеології має всі можливості для гармонійного розвитку, соціалізації, в тому числі правової, а також володіє всіма конституційними правами, свободами і обов'язками, що переважно реалізуються саме в межах ТГ. Децентралізація, що посилює процеси самоорганізації, позитивно впливає на ідеологічне забезпечення і супровід муніципальної політики держави, як одного з основоположних видів політики державної, і скеровує свої здобутки на вдосконалення правового статусу як ОМСВ, так і ТГ та людини в сфері МСВ, формуючи муніципально-правовий статус людини, що фактично виступає найбільш масовим, у кількісному вимірюванні, правовим статусом людини;

8) *нарративної* – ця характерологічна ознака напряму пов'язана з організацією та реалізацією муніципально-правового життя, коли формуються основні смисли та ідеї існування і функціонування людини в межах локального соціуму. Децентралізація як феноменологічна ознака змін та трансформації соціуму створює нові можливості як кількісного, так і якісного характеру, для виникнення нових смислів, ідей, пріоритетів муніципального

життя, що робить людину в цьому контексті основним творцем змін та основним споживачем таких змін;

9) *конотаційної* – ця ознака напряму пов’язана з різноманіттям життя людини в рамках її життєвого циклу в межах ТГ в умовах МСВ – саме тоді на основі пізнання та формалізації нових життєвих форм існування людини – як індивіда, так і одночасно члена територіальної спільноти, – виникають нові можливості як для ТГ, так й для її членів-жителів з позицій вирішення їх життєвих настанов та потреб – тобто, перебуваючи в рамках МСВ та в межах ТГ, людина вирішує не тільки питання своєї життєдіяльності, що мають повсякденний характер, тобто пов’язані з отриманням і споживанням комунальних послуг, одночасно вирішуючи питання середньостратегічного значення – щодо своєї освіти, забезпечення житлом, роботою, соціальним захистом тощо, а й вирішує питання загальностратегічного плану – відносно подальшого існування людських поселень, ролі територіальних спільнот в організації повсякденного сучасного і майбутнього життя, питання комунікаційних відносин в системі координат «людина – ТГ – держава – світ». Тобто саме децентралізація з її багатоплановими можливостями в контексті розширення кола питань місцевого значення, продукує, формує, надає та відтворює додаткові конотаційні можливості людини, що роблять її життя більш усвідомленим, цілеспрямованим, повноцінним, таким, що має відповідні телеологічні домінанти, для досягнення яких необхідно освоїти і досягати відповідних духовних, професійних та інших ідеалів;

10) *колабораційної* – наведена ознака має комплексну характеристику, бо скерована на детермінацію колективного співробітництва жителів-членів ТГ та сприяння такій комунікації, що у підсумку дає можливість характеризувати та розуміти ТГ як соціальний колектив, об’єднаний загальними цілями, а також історичними, географічними та іншими ментальними рисами. В умовах децентралізації, що фактично сприяє посиленню ментальних характеристик територіальної спільноти, можна відзначити як зростання ініціативної та мотиваційної ролі всього колективу, так і окремих його членів. Тобто саме в колабораційній взаємодії риси окремої людини проявляються та відтіняються на тлі всього колективу, більше того, це створює оптимальні

умови для вивчення та запозичення колективного та індивідуального досвіду локального життя окремими членами ТГ;

11) *методологічної* – ця характерологічна ознака, що однозначно сприяє визначенню позиції людини в МСВ у контекстуалізації її внутрішньо організаційних поведінкових настанов та технологічно-функціональних засобів освоєння та пізнання соціальної реальності, має важливий інституційно-структурний та технологічний характер. Завдяки їй можна визначити сукупність методів, за допомогою яких пізнаються не тільки глибинні процеси та закономірності існування та функціонування людських спільнот в умовах самоорганізації, а й рольові позиції конкретної людини в системі МСВ (від жителя-члена ТГ до члена родини, трудового колективу, інших груп і асоціацій, громадських об'єднань, тощо) в умовах самодіяльності та самовизначення – і таких методів безліч (соціологічні, логічні, фізичні, фізіологічні, психічні, психологічні, математичні, юридичні, порівняльні тощо);

12) *комунікативної* – ця ознака є основоположною характерологічною ознакою самоорганізації, самодіяльності, самоврядування (по наростаючій шкалі самоідентифікації людини, її асоціацій), коли формуються ТГ, що базуються на основі контактів між людьми, які є об'єктивно необхідними, враховуючи їх скерованість на здійснення колективних або індивідуальних, індивідуально-групових дій, метою яких є досягнення відповідних цілей, що мають соціальне значення. В умовах децентралізації, коли об'єктивно зростає перелік соціальних благ на основі наданих ОМСВ нових повноважень та їх ресурсного забезпечення, комунікативна взаємодія між членами ТГ також зростає, акцентуючи увагу на соціальній активності людини як ініціатора, організатора, виконавця та вигодонабувача;

13) *господарської* – ця ознака пов'язана з ініціативною, організаційною, організаційно-правовою, координаційною діяльністю ОМСВ та індивідуальною, груповою, колективною діяльністю жителів-членів ТГ з формування та створення системи існування та функціонування, а також системи розвитку та вдосконалення проживання в рамках локального соціуму. Тобто людина, виходячи зі своїх екзистенційних настанов та інтересів, а також з об'єктивних колективних потреб, здійснює телеоло-

гічно обґрунтовану діяльність для створення відповідних умов свого існування в рамках ТГ — на практиці це проявляється у створенні місцевого господарства. Децентралізація інтенсифікує не тільки нормативно-владні відносини, а й сприяє формуванню нових чи посиленню старих економічних відносин, що існують в рамках ТГ, її місцевого господарства — причому в таких умовах починає розвиватися приватна ініціатива, підприємництво, виникають підприємницькі структури та інші інституції місцевої економіки, що напряму впливають на людину, її групи та асоціації в економічному, соціальному, нормативному і політичному аспектах.

Резюмуючи, необхідно зазначити, що наведені процеси детермінуються та активізуються реформуванням системи державної влади і державного управління та муніципальною реформою в Україні, що насамперед має на увазі децентралізацію (передачу повноважень державної публічної влади на нижчий рівень управління) та деконцентрацію (передачу повноважень органу виконавчої влади в самоврядні повноваження ОМСВ) повноважень державної публічної влади. Результатом таких процесів повинні стати не тільки набуття ТГ реальної правосуб'єктності, суттєве розширення компетенції ОМСВ у різних сферах соціального життя в контексті поліпшення насамперед економічного і фінансового стану ТГ, формування їх сталого правового статусу, а також значна модифікація правового статусу жителя-члена ТГ, — особливо через зростання його мотивації та формування стійкої атитюди на участь у МСВ, починаючи з раннього етапу соціалізації особи, формування реальних можливостей її участі в МСВ та реального впливу на діяльність органів, що сформовані самою громадою, тобто формування «муніципальної людини».

В цьому процесі формування необхідно особливу увагу звернути на його нормативно-проектний аспект, що виступає відповідною нормативною технологією і базується на необхідності побудови відповідних моделей муніципально-правових відносин, що яскраво демонструють результативність впливу муніципального права на конкретну людину, відповідність такого впливу заявленим муніципально-правовим принципам і цінностям, вказують на те, які аспекти людського життя в рамках ТГ і в межах МСВ треба норматизувати або вдосконалити тощо.

Тому тут, на нашу думку, треба підтримати позицію В. О. Деміденка, який, вказуючи, що саме емпіричний аспект дослідження муніципально-правових відносин може дати відповіді щодо правильності або, навпаки, помилковості під час профільного нормопроекування, одночасно вказує на напрями такого моделювання (нормативізації) соціальних відносин: а) формулювання норм муніципального права, зокрема, з погляду логіки, юридичної техніки (якісний вимір нормопроекування. — *Авт.*), відповідності іншим нормам права; б) визначення кола сторін муніципально-правових відносин, закріплення їх муніципально-правової суб'єктності (правоздатності, дієздатності та деліктоздатності); в) установлення низки юридичних фактів (точності їх моделювання), з якими норма пов'язує виникнення, зміну чи припинення муніципально-правових відносин тощо⁷. На нашу думку, цей перелік, особливо у застосуванні до предмета дослідження, можна доповнити іншими перспективними завданнями: г) встановлення переліку прав людини, які вона може здійснювати на рівні МСВ у межах ТГ, як член територіальної спільноти та житель відповідної території в умовах децентралізації повноважень публічної влади; д) розробка моделі оптимальної правової суб'єктності ТГ в умовах децентралізації повноважень публічної влади на засадах досвіду європейського муніципалізму; е) нормативне моделювання системи відносин в умовах децентралізації повноважень публічної влади між: людиною-членом ТГ та самою ТГ; людиною і органом МСВ, у формуванні якого людина-член ТГ бере участь; людиною (громадянином, іноземним громадянином, апатридом, біженцем тощо), що є членом ТГ, і державними органами, — та розробка організаційно-правових логістичних схем такої комунікації; є) визначення меж дискреційних повноважень ОМСВ у рамках реалізації муніципальних прав людини; ж) визначення нормативних засад щодо звернення людини-члена ТГ до суду за захистом своїх муніципальних прав, в інтересах захисту прав ТГ, прав МСВ тощо.

«Муніципальну людину» можна охарактеризувати не просто як пасивного статиста (спостерігача) локального соціуму, а фізичну особу, що незважаючи її правовий стан, свідомо та ініціативно здійснює свій життєвий цикл в рамках територі-

альної спільноти людей, об'єднаних загальними історичними і сучасними екзистенційними інтересами, цінностями і потребами, що можуть бути реалізовані тільки в умовах МСВ, завдяки спільній синергетичній діяльності людини, ТГ, ОМСВ та інших суб'єктів та органів МСВ, які входять до його системи, що здійснюється на принципах самоорганізації, самодіяльності, самокерованості та самоврядування, з метою створення належних умов для супроводу і забезпечення існування та функціонування людського осередку, що має телеологічну домінанту щодо продовження існування та подальшого розвитку людської цивілізації.

Децентралізація, що дає нові можливості для розвитку людини та асоціацій громадян в умовах МСВ, фактично виступає двигуном якісних трансформаційних змін як локального соціуму в особі ТГ, так й її членів — жителів в умовах МСВ.

1. Хантингтон С. Третья волна. Демократизация в конце XX века. Москва: РОССПЭН, 2003. 368 с.
2. Шелистов Ю.И. Теория правовой государственности. Москва-Берлин: «Директ-Медиа», 2017. С. 6.
3. Батанов О.В. Сучасний муніципалізм в Україні у контексті інституціоналізації муніципально-правового статусу особи. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvamu_pr_2012_2_15.pdf.
4. Європейська хартія місцевого самоврядування 1985 року. Рада Європи, 2005. 12 с.
5. Конституція України 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
6. Баймуратов М. А. Международное сотрудничество органов местного самоуправления Украины: дисс... д-ра юрид. наук: 12.00.02. Одесса, 1996. С. 37.
7. Деміденко В. О. Аналіз концептуальних підходів щодо поняття та природи муніципально-правових відносин. *Правові новели*. 2018. № 5. С. 27.

References

1. Khantynhton S. Tretia volna. Demokratyzatsiya v kontse XX veka. Moskva: ROSSPЭN, 2003. 368 s.
2. Shelystov Yu.Y. Teoriya pravovoi hosudarstvennosti. Moskva-Berlyn: «Dyrekt-Medya», 2017. S. 6.
3. Batanov O.V. Suchasnyi munitsypalizm v Ukraini u konteksti instyutstionalizatsii munitsypalno-pravovoho statusu osoby. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvamu_pr_2012_2_15.pdf.
4. Yevropeiska khartiia mistsevoho samovriaduvannia 1985 roku. Rada Yevropy, 2005. 12 s.
5. Konstytutsiia Ukrainy 1996 roku. *Vidomosti Verkhovnoi Rady*

Ukrainy. 1996. № 30. Ст. 141. 6. Baimuratov M. A. Mezhdunarodnoe sotrudnychestvo orhanov mestnoho samoupravleniya Ukrainy: dyss... d-ra yuryd. nauk: 12.00.02. Odessa, 1996. S. 37. 7. Demidenko V. O. Analiz kontseptualnykh pidkhodiv shchodo poniattia ta pryrody munitsypalno-pravovyykh vidnosyn. Pravovi novely. 2018. № 5. S. 27.

Boyarsky Olexandr. Decentralization and human: the coordinate system in the conditions of democratic legal state

The article deals with topical issues of establishing the system of coordinates of the legal status of a person as a subject of local self-government, which takes place in the process of decentralization of powers of public authorities in the conditions of democratic legal statehood. The theoretical construction concerning the position of the person in the system of local self-government in the conditions of decentralization, which is determined from different characteristic positions, is proposed. An attempt has been made to characterize a «municipal person», not simply as a passive statistician (observer) of a local society, but an individual, without taking into account his legal status, consciously and proactively carries out his life cycle in the conditions of everyday life within the territorial community of the community, the community. historical and contemporary existential interests, values and needs that can be realized only in the conditions of local self-government, thanks to the joint synergistic activity of the individual, community, local authorities self-government and other entities and bodies that are part of its system, which is carried out on the principles of self-organization, self-activity, self-management and self-government, in order to create the proper conditions for the maintenance and maintenance of the existence and functioning of a human cell having a teleological dominant for the continued existence and further development of human civilization.

It has been proved that decentralization provides new opportunities for the development of a person and his associations in local self-government, in fact, acting as a driver of qualitative transformational changes for both the local society in the community and its members – residents who exist and function in the local government.

Key words: person, decentralization, local self-government, territorial community, member of territorial community, resident, «municipal person».